

Autor: Srdja Trifkovic

Na první pohled se Evropská unie tváří, jako by ji silně znepokojovala možnost, že se Srbská radikální strana stane v neděli nejen nejsilnější stranou v srbském parlamentu – kterou už dávno je – ale zároveň i partnerem právě se rodící koalice po předčasných volbách, které jsou plánované právě na 11. května. Prakticky je to (nebo se to alespoň zdá) jinak.

Úředníci EU v Bruselu a v Kosovu ale dělají vše tak, jakoby vítězství Srbské radikální strany bylo jejich toužebným přáním.

Tvrzení, že je možné, aby Srbsko pokračovalo v procesu začleňování se do Evropy bez ohledu na status Kosova a na postoj vedoucích států Evropské unie k tomuto problému, je pilířem volební kampaně Srbské demokratické strany prezidenta Borise Tadiče a jeho „pro-evropské koalice“. Tadič tvrdí, že je možné, aby Bělehrad prováděl dvojí politiku, pomocí čehož by odmítnutí kosovské nezávislosti nemuselo mít vliv – a tudíž nepřekáželo – samotnému vstupu Srbska do EU.

To, že je toto přesvědčení falešné, je evidentní už z faktu, že všechny klíčové země mimo Španělska uznaly kosovskou nezávislost. V situaci, kdy těžké váhy EU – Británie, Francie, Německo a Itálie Kosovo uznaly a již si brousí zuby na otevření ambasad, stejně jako jejich podnikatelé na nová odbytíště, je nepředstavitelné, že by ti samí akceptovali Srbsko jako plnohodnotného člena EU, jestliže si Bělehrad nejdříve „nenormalizuje vztahy se svými sousedy“. Slova v uvozovkách rozumějme jako typický euronewspeak pro finální akceptaci kosovské nezávislosti a regulérní otevření zahraničních ambasad v Prištině.

Důležitější ovšem je, zkráceně řečeno, mise Evropská unie – která si k ní mandát nadělila sama ze své vůle – tzv. „EULEX“, která má v Kosovu nahradit autoritu, vycházející z rezoluce Rady Bezpečnosti 1244 z roku 1999. Mise EULEX se skládá z dvou tisíc policistů, úředníků a legislativních pracovníků, financovaných ze záloh (jen tak mimochodem) fakticky zkrachovalého Ahtisaariho plánu, který byl v Srbsku odmítnut a legálně nikdy neuznán, pouze autorizován Radou bezpečnosti OSN. Tato situace je ovšem ze zákonného a politického hlediska naprosto bezprecedentní. **Představte si Spojené státy, jak například rozmisťují mírové jednotky na západním břehu Jordánu a Gazy se souhlasem Billem Clintona v rámci jím navržené smlouvy z Camp Davidu v roce 2000. . . poté, co dohoda byla odmítnuta jednou ze stran.**

Chce-li Evropská unie pomoci svým přátelům v Srbsku, kteří přese všechno „chtějí směřování“ své země „do Evropy“, měla by se zdržet jakýchkoli nátlakových kroků, ovlivňujících vnitřní politiku Srbska a to alespoň do 11. května. Může to znít cynicky, samozřejmě, ale svůj smysl to má; vzpomeňme na to, jak konečné rozhodnutí ohledně EULEX mělo padnout 28. ledna 2008, ale EU rozhodla tuto věc odložit ve snaze nepodkopat snahy Borise Tadiče o znovuzvolení v nadcházejících prezidentských volbách. Doslova pár hodin po volbách byl následně **koncept**, navrhující zmíněný proces, přijat.

Namísto toho, aby Unie pomohla Tadičovi a jeho „eurofilní“ koalici, bruselský vlak dělá vše proto, aby v Srbech probouzel obrovský vztek a frustraci za základě prohlášení, některých vysoce postavených úředníků Evropské unie, které ve své podstatě vypadají jako přesně vykalkulované kroky, mající pomoci Tadičovým rivalům – tedy těm stranám, které před touto dvojakou evropskou politikou paradoxně varují.

Několik příkladů:

7. dubna například holandský diplomat Pieter Feith, který reprezentuje Evropskou unii v Prištině, deklaroval, že Kosovo je „nezávislý, suverénní stát, uznaný více než třiceti důležitými demokraciemi a ekonomikami na světě“. To stojí za pozornost hned ze tří důvodů:

Za prvé, Feith nemá žádný mandát k tomu, učinit takové prohlášení, dokud reprezentuje EU jako celek, a dokud Unie nepřijala nějaký formální a konsensuální postoj ke Kosovu. Ve skutečnosti je v EU stále mnoho zemí, které s uznáním nezávislosti váhají, nebo se k ní staví jasně negativně: jedná se o Španělsko, Rumunsko, Slovensko, Kypr, Řecko, Českou republiku, Portugalsko, Maltu

Za druhé, Feithovo prohlášení nevyvolalo žádné reakce z Bruselu, žádné popření, žádnou výtku. To vypadá, jakoby si Evropská unie vytvářela zadní vrátka pro pozdější schválení své pozice.

Konečně za třetí, Srbský prezident a jeho chránělec, ministr pro zahraniční věci Jeremič, jsou daleko od toho, protestovat a žádat po EU vysvětlení jejího postoje.

8. dubna prohlásil Javier Solana na půdě Evropského parlamentu následující:

„Děláme vše pro to, abychom vytvořili dojem, že jsme se Srby tak, jak je to možné.“ Solana se dále nechal slyšet, že pokud Srbská radikální strana vyhraje volby a hledaný generál Mladič nebude vydán haagskému tribunálu, bude to důvod pro to, aby Evropská unie měla pomoci spojeneckým „proevropským silám“ jednat v rámci Smlouvy o stabilizaci a připojení (Stabilization and Association Agreement – SAA), aby tak mohla být podepsána před 11. květnem.

Vrcholný představitel EU Solana, Srbům velmi známý jako generální sekretář NATO, který v březnu roku 1999 „formálně autorizoval“ bombardování Jugoslávie, pokračuje v „mazání medu kolem srbské huby“ – „miluji Srbsko, třebaže jsem byl nakloněný k tomu dívat se zpět, místo dopředu“.

Solana to zakončil tím, když zdůraznil, že EULEX bude rozšířen v celém Kosovu, bez ohledu na srbské objekty a zopakoval tak starou mantru, kterou se zdůrazňuje, že nejde o precedent:

„Evropská unie již tisíckrát zopakovala, že Kosovo je unikátní případ a to je důvod, proč Kosovo zůstane výjimkou, ve které se nebudeme řídit mezinárodním právem.“

- 17. dubna Ollie Rehn deklaroval, že Srbsko stojí na osudové křižovatce a předčasné volby 11. května rozhodnou o jeho dalším osudu. Buď se obrátí k evropské budoucnosti, nebo izolováno, míní Tejn. Stejně jako „**Sorosova nadace**“ (která se v Kosovu taktéž silně angažuje), pokračuje v pění chvály na „kosovský závazek“, budovat demokratickou a multietnickou společnost (sic!) a „která bude respektovat ústavu“. EU podporuje Kosovo aby šlo ve jejích stopách a pomocí Kosovu chce zjevně pomoci i sama sobě.

- Ve dnech 17.-19. dubna navštívila delegace Evropského parlamentu Kosovo. Její vedoucí, německá křesťanská demokratka Doris Pack věcně a suše poznamenala, že po vzájemném setkání s albánskými představiteli Kosova diskutovali o „aktuální situaci“. Zopakovala, že nepokoje 17. března v Mitrovici, byly dílem hrstky extremistů a že doufá v usmíření obou stran, a to před volbami 11. května.

- 23. dubna organizace zvaná „International Crisis Group“ – skupina, která podporuje kosovskou nezávislost, financovaná Georgem Sorosem a v minulosti šéfovaná nikým jiným, než Ahtisaarim – publikovala „tiskovou zprávu“, kde argumentovala tím, že EU by neměla nabízet Srbsku Smlouvu o Stabilizaci a připojení, ani žádné podobné dokumenty, dokud Bělehrad nebude plně kooperovat s Mezinárodní soudním tribunálem, protože (a teď se podržte, pozn. překladatele) „politika appeasementu selhávala na Balkáně po celé století.“

- A konečně, 24. dubna opět nám již známý Ollie Rehn poskytl interview bělehradskému deníku „Politika“, ve kterém uvedl, že „Kosovo, stejně jako zbytek západního Balkánu, má evropskou perspektivu.“ Na otázku, zda by Srbsko mělo uznat nezávislost Kosova, odpověděl: „*Všechny potenciální členské země musí respektovat dobré sousedské vztahy.*“

Všechny indicie nasvědčují tomu, že Brusel sleduje udržovanou, dobře uváženou a stále více či méně otevřenou politiku aktivní podpory kosovské nezávislosti, dokonce za absence jakéhokoli formálního dokumentu, deklarujícího tuto věc. To je přesně to, co srbský premiér Koštunica a jeho spojenci říkají celé měsíce a také hlavní důvod, který vedl ke kolapsu vlády na začátku března.

V Srbsku stále neexistuje jakákoli reálná debata o EU a pokud přeji jen nějaký náznak, jedná se o debatu silně ideologickou. Nezáleží na tom, co říkají pánové Feith, Solana, Rehn a další. Tadić a jeho Demokratická strana se tímto problémem ovšem odmítají zabývat. Každý pokus o kritické zhodnocení současné politiky EU vůči Srbsku vyvolá okamžité osočení z „antievropských postojů“, stejně jako jsme před 20, či 30ti lety slýchali o „antisocialistické propagandě“. Ironické, ale vůbec ne překvapující je to, že ti, kdo jsou dnes nejvíce a často i fanaticky naladěni na „proevropskou“ notu, tj. neoliberálové, jsou titíž, kteří byli ještě včera zarytými titoisty.

Nejhlavnějším jablkem sváru je v současné době to, zda Srbsko podepíše SAA, pokud a když bude SAA Bruselem zaručena. Tadić a jeho spojenci trvají na tom, aby článek 135 této smlouvy, garantoval srbskou suverenitu a územní integritu. Podle tohoto článku je totiž Kosovo vyjmuto z „kompetence“ Srbska v tom smyslu, jak o ni hovořily články v rezoluci 1244 RB OSN.

Problém je, že od doby, kdy SAA byla parafována, tj. před pěti měsíci, převzala EU specifický politický rozsah, který jedná proti literě a speciálně duchu zmíněného článku. Unie skončila s přípravou mise EULEX a nyní čeká, zda Srbsko uzná Kosovo jako nezávislý stát. Srbský ministr pro Kosovo, Slobodan Samardžić v deníku „Politika“, prohlásil: „zbývá jen sledovat, zda Unie bude urychlovat proces připojení a stabilizace Srbska s Kosovem, jako nezávislým státem, nebo ne. Toto potřebujeme vědět dřív, než bude podepsána smlouva, protože „určité politické tlaky“ mohou zrušit platnost toho, co je obsahem článku 135.

Premiér Koštunica varoval před tím, aby kdokoli podepsal SAA jménem Srbska. V taovém případě by se totiž stal „spolupachatelem při realizaci zásadní věci, kterou dokument přináší – tím je kosovská nezávislost.“ Obyvatelé vidí že „věci daly do pohybu“, dodal Koštunica a dále také to, že je „cosi shnilého“ na Solanově smlouvě, ta totiž ve své podstatě nabízí jediné: umožnit dodatečné potvrzení toho, že Srbsko uznalo nelegální stát Kosovo.“

Ta je totiž opakováno tak často, že už to začalo iritovat dokonce kosmopolitní obyvatele Bělehradu, kteří před tím „evropský kurz“ silně podporovali, ale kteří najednou zjistili, že Solanova rétorika je ve své podstatě nečestná a hanebná.

Před několika dny v Srbsku také proběhl zajímavý průzkum veřejného mínění, kde na otázku „EU nebo Kosovo“ se 70% respondentů vyslovilo pro zachování územní integrity. Podle posledního názorového průzkumu by navíc Srbská radikální strana spolu s „lidovým blokem“ premiéra Koštunicy a stranou Nova Srbija mohla v předčasných volbách získat jasnou většinu v parlamentu.

Je jasné, o co Bruselu a Washingtonu jde. Chtějí vidět své „proevropské“ kamarády poražené a jejich „nacionalistické“ oponenty sesazené, ve snaze ospravedlnit, i když zpětně, veškerou kosovskou politiku.

Jinak je samozřejmé, že precedens zde přeci jen existuje. Je to způsob, pomocí kterého Solana okázale převrátil smysl války v Kosovu v roce 1999, když jí pojmenoval humanitární katastrofou, která byla příčinou bombardování a války samotné. Nikoli naopak.

Problém vlády Borise Tadiče a jeho „pro západní vlády“ a jejich postoj k Evropské unii v mnohém připomíná chování kolaborantského hnutí během druhé světové války.

- V obou případech jsou Srbové obviňováni z touhy po vendetě, pohrdá se jimi, jsou nazýváni rozkladnými živly a jejich kroky „nelegitimními“
- V obou případech jsou oblasti obydlené Srby násilně rozdělovány loupeživým sousedům, jako Albáncům, kteří jsou ovšem považováni za partnery „evropských sil“
- V obou případech je špatné zacházení se Srby a jejich vyhánění tolerováno „Evropou“ a ti nejhorší (Pavelić tehdy, Haradinaj dnes) jsou považováni za spojence.
- V obou případech podporovatelé „Evropského projektu“ v Srbsku tvrdí, že integrace je

nezbytná a nevyhnutelná, ale přitom za hlavní problém označují Srbsko samo.

- V obou případech podmínky pro budoucí integraci určeny velmi nejasně a vágně (v roce 1941 Berlínem, dnes Bruselem) a nutí tak Srby k tomu, aby se neustále doprošovali a dokazovali, že si zaslouží takovou poctu.
- A konečně v obou případech lídři „Evropy“ vytrvale pomáhají svým „samozřejmým“ spojencům (Tadičovi) v Srbsku, zacházejíc s nimi povýšeně nebo se záměrným přezíráním a skrytým pohrdáním.

Dobrou zprávou jsou, že konečný výsledek není dnes tak jasný, jako byl v roce 1941. Jistě, „Kosovská republika“ zůstane jablkem sváru ještě několik let, jako extravagantní experiment stojící západní Evropu pět miliard ročně. Ano, bude pokračovat postupné rozvíjení kosovské infrastruktury – ovšem ne ve smyslu funkční ekonomiky, ale jako semeniště zločinu a terorismu. A nakonec, celý tento pokus se v budoucnu ukáže jako opakování dřívějšího pokusu o ustanovení Velké Albánie, tak jak se o to „Evropa“, pokusila před 67 lety.

Vyšlo v Chronicles magazine